

Nr 293.

Godkänd av första kammaren den 1 juni 1934.

Godkänd av andra kammaren den 1 juni 1934.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, m. m., dels ock Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 137, gjorda framställning angående ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.

(Statsutskottets utlåtande nr 104 och memorial nr 117.)

Till Konungen.

1:o) **Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning.** I en till riksdagen avlåten, den 16 februari 1934 dagtecknad proposition, nr 134, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att medgiva, att från det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor må under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl fastställa, utgå följande understöd, nämligen dels till förra lärarinnan vid Älgöns mindre folkskola i Lycke skoldistrikt Alice Maria Lova Hansén ett engångsbelopp av 2,178 kronor, dels ock till förra lärarinnan vid Årtebäcks mindre folkskola i Förlösa skoldistrikt Tekla Elisabet Johansson årligen tillsvidare 1,050 kronor, till förra lärarinnan vid Valbergs mindre folkskola i Dals-Eds skoldistrikt Ebba Cecilia Zakrisson årligen tillsvidare 1,200 kronor, till förra lärarinnan vid Ollsta mindre folkskola i Häggenås skoldistrikt Maria Karolina Rådström, född Königsson, årligen tillsvidare 1,100 kronor, till förra lärarinnan vid Stockeds mindre folkskola i Tynderö skoldistrikt Elin Teresia Söder-

berg, född Långström, tillsvidare årligen 1,050 kronor, samt till förra biträdande lärarinnan vid Burviks folkskola i Burviks skoldistrikt Emma Aurora Löfstedt, född Holmgren, tillsvidare årligen 1,500 kronor.

Enligt vad riksdagen erfarit föreligger ytterligare ett likartat fall, nämligen ifråga om förra biträdande lärarinnan vid Håsjö folkskola Katarina Karolina Persson. Av handlingarna i detta ärende framgår, att Karolina Persson anhållit att komma i åtnjutande av årligt understöd från den tid, då hon genom skolväsendets omorganisation entledigades från sin anställning, och till dess hon kunde erhålla anställning.

Sökanden, som är född den 19 januari 1891, har efter avlagd småskollärarexamen i Östersund år 1921 tjänstgjort såsom biträdande lärarinna vid Håsjö folkskola i Håsjö skoldistrikt under tiden den 1 september 1921—den 31 december 1926 eller tillhoppa 11 terminer. Från befattningen entledigades hon från och med den 1 januari 1927 på grund av tjänstens förändring till ordinarie folkskolläraryrket. Sedermera har hon endast innehaft vikariat vid Raftälvens mindre folkskola i Föllinge skoldistrikt under tiden den 20 september—den 19 december 1930 samt den 7 januari—den 11 februari 1931. Med inräknande härav har hennes sammanlagda tjänstetid som lärarinna uppgått till något mer än 12 terminer.

Enligt företedda intyg har sökanden i flera år varit arbetslös. Hon har en kvarstående studieskuld å 4,000 kronor, saknar hem, har en beklagansvärd ställning samt har under år 1932 förgäves sökt anställning vid folkskoleväsendet. Hennes avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning såsom biträdande lärarinna vid Håsjö folkskola utgjorde: lön 1,250 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor samt dyrtidstillägg 388 kronor, eller sammanlagt 1,938 kronor. $\frac{2}{3}$ av sistnämnda belopp utgör 1,292 kronor.

Skolöverstyrelsen har under hänvisning till vad överstyrelsen anfört i sitt tidigare utlåtande över förutnämnda framställningar hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att medgiva att från förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor måtte under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna skäligen fastställa, till Persson utgå ett årligt understöd med ett till 1,200 kronor avrundat belopp.

Statskontoret har erinrat om de riktlinjer för utgåendet av ifrågavarande understöd, som av ämbetsverket angivits i dess i det föregående omförmälda utlåtande, samt anfört, att enligt nämnda riktlinjer sökanden, som syntes fylla de allmänna förutsättningarna för att komma i åtnjutande av understöd, skulle kunna tillerkännas ett engångsbelopp av förslagsvis 1,700 kronor. Statskontoret förutsatte, att riksdagens medgivande även i detta fall inhämtades och att i övrigt i fråga om sökanden skulle gälla samma villkor som beträffande de i statskontorets nyssnämnda utlåtande avsedda lärarinnorna.

Kungl. Maj:ts här förevarande framställning avser beredande av understöd åt vissa biträdande lärarinnor vid folkskola och lärarinnor vid mindre

folkskola, vilka på grund av skolväsendets omorganisation mist sin anställning.

Riksdagen anser samma skäl, som tidigare åberopats för beredande av understöd åt lärarinnor vid privatläroverkens förberedande klasser, vilka blivit entledigade på grund av nämnda klassers avveckling i samband med genomförandet av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, kunna åberopas för nu ifrågavarande lärarinnor och medgiver därför, att åtgärder vidtagas i enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Liksom när fråga varit om understöd åt lärarinnor vid privatläroverken böra här förevarande understödsfrågor bedömas från fall till fall.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har statskontoret framlagt vissa allmänna riktlinjer att tjäna till ledning vid avgörandet av understödsfrågor av här förevarande art. De sålunda uppdragna riktlinjerna, åt vilka departementschefen givit sin anslutning, hava synts riksdagen lämpligt avvägda, och riksdagen medgiver alltså, att desamma läggas till grund för frågornas bedömande. Givetvis skall, såsom statskontoret framhållit, prövningen av understödsfrågorna ankomma på riksdagen, antingen fråga är om engångsbelopp eller om årligt understöd.

De understödsbelopp, som av Kungl. Maj:t föreslagits för de i propositionen nr 134 omförmälda sex lärarinnorna, hava beräknats med ledning av berörda riktlinjer och hava ej givit riksdagen anledning till erinran.

Riksdagen har vidare funnit sig böra till behandling upptaga den efter avlåtandet av här förevarande proposition till riksdagens vederbörande utskott överlämnade framställningen om understöd åt förra biträdande lärarinnan Katarina Karolina Persson. Av den i ärendet förebragta utredningen finner riksdagen framgå, att jämväl i detta fall anledning till beviljande av understöd föreligger. Statskontorets förslag, att understödet skulle utgå i form av ett engångsbelopp å 1,700 kronor, står i överensstämmelse med de förut omförmälda riktlinjerna, och riksdagen godkänner därför vad statskontoret föreslagit.

Såsom departementschefen framhållit, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med beslut om understödets utbetalande meddela närmare villkor och bestämmelser därför i huvudsaklig överensstämmelse med de av statskontoret angivna riktlinjerna.

Departementschefen har, i anslutning till vad skolöverstyrelsen föreslagit, förordat, att här ifrågavarande understöd skulle, åtminstone tills vidare, bestridas av det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskola. I likhet med statskontoret har riksdagen emellertid funnit vissa skäl tala för att — på sätt redan äger rum beträffande ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter — förevarande understöd böra utgå från särskilt anslag. I all synnerhet om ytterligare understöd ifrågasättas och belastningen å avlöningsanslaget på grund härav kan beräknas stiga, synes statskontorets förslag hava mycket fog för sig. Under förhandenvarande

omständigheter har riksdagen icke ansett sig böra motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag i denna del, men håller före, att denna fråga bör tagas under förnyat övervägande.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen medgivit, att från det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor må under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl fastställa, utgå följande understöd, nämligen

dels till förra lärarinnan vid Älgöns mindre folkskola i Lycke skoldistrikt Alice Maria Lova Hansén ett engångsbelopp av 2,178 kronor, samt

till förra biträdande lärarinnan vid Håsjö folkskola i Håsjö skoldistrikt Katarina Karolina Persson ett engångsbelopp av 1,700 kronor,

dels ock till förra lärarinnan vid Årtebäcks mindre folkskola i Förlösa skoldistrikt Tekla Elisabet Johansson årligen tillsvidare 1,050 kronor,

till förra lärarinnan vid Valbergs mindre folkskola i Dals-Eds skoldistrikt Ebba Cecilia Zakrisson årligen tillsvidare 1,200 kronor,

till förra lärarinnan vid Ollsta mindre folkskola i Häggenås skoldistrikt Maria Karolina Rådström, född Königsson, årligen tillsvidare 1,100 kronor,

till förra lärarinnan vid Stockeds mindre folkskola i Tynderö skoldistrikt Elin Teresia Söderberg, född Långström, tillsvidare årligen 1,050 kronor, samt

till förra biträdande lärarinnan vid Burviks folkskola i Burviks skoldistrikt Emma Aurora Löfstedt, född Holmgren, tillsvidare årligen 1,500 kronor.

2:o) **Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.** I den till riksdagen avlätna, den 3 januari 1934 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 137 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att dels besluta, att nu gällande bestämmelser i fråga om ersättning i de hänseenden, som av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, till lärarinna i övningsämne vid enskild högre flickskola skola hava tillämpning jämväl å lärarinna i övningsämne vid högre goss- eller samskola; dels medgiva, att enahanda rättigheter och förmåner med avseende på överflyttning i statstjänst och ersättning för mistad arbetsinkomst, som tillerkänts lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalter, vilkas verksamhet nedlägges eller inskränkes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, må tillkomma lärarpersonalen vid Västerås högre elementarläroverk för flickor jämväl i den mån som verksamheten vid sistnämnda läroanstalt kan komma att lida inskränkning till följd av den av 1930 års riksdag beslutade omorganisationen av högre allmänna läroverket i Västerås; dels medgiva att till förra lärarinnan i de förberedande klasserna vid Ystads högre läroverk för flickor Bertha Ekedahl må för tiden den 1 juli 1934—den 31 december 1939 utgå ett understöd med 1,500 kronor för år

räknat; dels ock till beredande av ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av 47,200 kronor.

I likhet med departementschefen finner riksdagen sig böra medgiva, att understöd må för tiden den 1 juli 1934—den 31 december 1939 utgå till förra lärarinnan i de förberedande klasserna vid Ystads högre läroverk för flickor Bertha Ekedahl. Med hänsyn till de av riksdagen under föregående punkt angivna riktlinjerna för understöd åt lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning — vilka riktlinjer synas böra givas tillämpning jämväl på understöd av här förevarande art — har riksdagen emellertid funnit en viss nedsättning av det utav Kungl. Maj:t föreslagna beloppet böra vidtagas. Med utgångspunkt från den av Bertha Ekedahl under läsåret 1932/1933 uppburna lönen skulle — om hänsyn tages till en sedan dess inträffad mindre sänkning av dyrtidstilläggsprocenten — ersättningsbeloppet med viss avrundning nedåt bliva 1,250 kronor för år räknat. Då emellertid nämnda årslön på grund av särskilda förhållanden varit icke oväsentligt lägre än den, som eljest brukat tillkomma denna lärarinna, har riksdagen icke funnit fog för att avrunda beloppet nedåt utan ansett sig böra förorda det belopp, som närmast svarar mot $\frac{6}{12}$ av den för läsåret 1932/1933 uppburna lönen, d. v. s. 1,300 kronor. För åtnjutande av detta understöd torde böra gälla samma villkor, som av riksdagen under föregående punkt angivits beträffande där berörda understöd.

Vad Kungl. Maj:t ifråga om lärarpersonalen vid Västerås högre elementarläroverk för flickor under här förevarande punkt föreslagit har icke givit riksdagen anledning till erinran.

På grund av vad riksdagen beslutat kan det av Kungl. Maj:t för här ifrågavarande ändamål äskade anslaget minskas med 200 kronor till 47,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, dels beslutat, att nu gällande bestämmelser i fråga om ersättning i de hänseenden, som av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1934 under punkten 137 angivits, till lärarinna i övningsämne vid enskild högre flickskola skola hava tillämpning jämväl å lärarinna i övningsämne vid högre goss- eller samskola;

dels medgivit, att enahanda rättigheter och förmåner med avseende på överflyttning i statstjänst och ersättning för mistad arbetsinkomst, som tillerkänts lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalter, vilkas verksamhet nedlägges eller inskränkes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, må tillkomma lärarpersonalen vid Västerås högre elementarläroverk för flickor jämväl i den mån som verksamheten vid sistnämnda läroanstalt kan komma att lida inskränkning till följd av den av 1930 års riksdag beslutade omorganisationen av högre allmänna läroverket i Västerås;

dels medgivit, att till förra lärarinnan i de förberedande klasserna vid Ystads högre läroverk för flickor Bertha Ekedahl må för tiden den 1 juli 1934—den 31 december 1939 utgå ett understöd med 1,300 kronor för år räknat;

dels ock till beredande av ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter för budgetåret 1934/1935 anvisat ett extra förslagsanslag av 47,000 kronor.

Stockholm den 1 juni 1934.

Med undersåtlig vördnad.
